

**Kriza János Néprajzi Társaság
Évkönyve
21**

**Kulturális gyakorlat
és reprezentáció**

Szerkesztette
Ilyés Sándor – Jakab Albert Zsolt

KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
KOLOZSVÁR, 2013

Kiadja a KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
400162 Kolozsvár, Croitorilor (Mikes) u. 15.
telefon/fax: +40 264 432 593
e-mail: kriza@mail.dntej.ro
www.kjnt.ro

© Kriza János Néprajzi Társaság, 2013

Lektorálta:
dr. Pozsony Ferenc

Borítóterv:
Szentés Zágón

Számítógépes tördelés:
Sütő Ferenc

ISBN 978-973-8439-73-3

Készült a kolozsvári GLORIA és IDEA Nyomdában
Igazgató: Nagy Péter

Tartalom

Előszó. 7

Nagy Zsolt

Kitalált hagyományok – lokális ünnepek.

A belső-erdélyi és partiumi gyümölcsfesztiválok

kialakulásának 19. századi előzményei 9

Jakab Albert Zsolt

Megemlékezési ünnepek Kolozsváron a dualizmus korában . . . 35

Ilyés Sándor

Narratív reprezentáció és szubkulturális gyakorlat:

kolozsvári fiatalok az 1950–1960-as évek munkásklubjaiban 61

Szabó Lilla

Kisebbségi közösségek Háromszéken: románok és cigányok 93

Szikszai Mária

Az idő szakrális tagolása egy szatmári sváb faluban 107

Mogyorósi Ágnes

A csatkai búcsú identitásformáló ereje

a cigány zarándokok körében 121

Nagy Ákos

Templom a határon. Egy felekezeti közti konfliktus

identitásfolyamatai és reprezentációi 135

Zsigmond Júlia

Mit szabad a szabadidőben? A vallásosság hatása bibliaórás

kolozsvári református egyetemisták szabadidő-szervezésében . . . 155

Pulszter Zsuzsanna	
Gazdasági stratégiák, értékrendek és a Szociális Földprogram összefüggései egy ormánsági kistelepülésen	173
Szócsné Gazda Enikő	
1880–1945 közti adatok az egyházak, nőszövetségek székelyföldi népművészet-irányító tevékenységéhez	201
P. Buzogány Árpád	
A népművészet határán	217
Simon Krisztián	
Amatőr együttesek táncházzal való viszonya. A debreceni és kolozsvári kérdőíves felmérések összehasonlító vizsgálata	229
Vajda András	
A Maros megyei tájházak, falumúzeumok és néprajzi gyűjtemények jelenkori használata.	249
Tekei Erika	
A lokális kultúra reprezentációja és egy néprajzi kiadvány repepciója Magyarvistában	283

Előszó

A kötet a *Kulturális gyakorlat és reprezentáció* című, a Haáz Rezső Múzeum társszervezésében lezajló vándorkonferencián (Székelyudvarhely, 2013. április 19–20.) elhangzott előadásokból közöl. A cím a társadalom és kultúra kutatásnak arra a (mai) felfogására utal, amely a gyakorlatban megragadható, cselekvésben, eseményben zajló kultúra vizsgálatára és értelmezésére összpontosít. Ezen kutatói felfogás, szemlélet és kutatási attitűd szempontjából annak van társadalmi és kulturális relevanciája, amit az emberek, a csoportok megmutatnak, láthatóvá és nyilvánossá tesznek, reprezentálnak, elmondanak magukról.

A kultúra alakulásában ma két egymást kiegészítő, ugyanakkor egymással ellentétes folyamat figyelhető meg. Egyrészt jelen van a kultúra vagy kultúrák inflálódása és a kultúra összekapcsolása látszólag távol eső területekkel. Ebben az értelemben ma már nem csak etnikus, regionális, nemzedéki vagy csoportkultúrákról beszélünk, hanem a test, a sport, a vállalkozók, az utazás – és a sor még sokáig folytatható – kultúrájával számolhatunk. Ezzel összefüggésben a saját csoport kultúrája, de a mások kultúrája iránt is fokozottá vált az érdeklődés, egyre többen válnak a kultúra aktív alakítóivá, tudatos szelektálóivá, fogyasztóivá. A kultúrák burjánzása mellett ugyanakkor megfigyelhető a kulturális szféra jelentőségének a csökkenése és háttérbe szorulása a gazdasági tényekkel szemben, amit kiegészít az, hogy a kultúráról is gazdasági terminusokban beszélünk: a kultúra eladhatósága, termékként való promoválása kerül előtérbe. E kettős folyamat belső feszültségeinek eredményeként a kulturális gyakorlatok és reprezentációk közötti tér egyre inkább kiszélesedik és különféle mozgásoknak, értelmezéseknek, elképzeléseknek ad helyet. A két évtizedes hagyományt folytató, illetve felújító vándorkonferencia előadásai ennek a mozgásternek a sokszínűségét, a lehetőségek gazdagságát járták körül.

A konferencia kérdéskörei a következők voltak: 1. a társadalom és a kultúra konstrukcióinak értelmezései, 2. társadalmi és kulturális gyakorlatok, 3. kulturális rendszerek és hálózatok, 4. a kultúra előállítása és használata, 5. a kultúra helyei, a kultúra médiumai, 6. kulturális közve-

títés és kultúraközvetítők, 7. termékké válás, kommodifikáció és kultúra, 8. határteremtés és -átlépés: identitásfolyamatok és reprezentációik, 9. változó közösségek, átalakuló régiók, 10. mikrovilágok és globális rendszerek.

A tanulmányok, az itt összefoglalt eredmények pedig ismételten rámutatnak arra, hogy a néprajzkutatás milyen sok irányban indulhat el, milyen sokféle tematikát képes lefedni, ugyanakkor lépést tud tartani a kultúra állandóan változó jellegével, annak állandóan megújuló termékeivel, valamint a reprezentációk különböző szintjének megnyilvánulásaival. Azt gondoljuk, hogy a szakmai párbeszéd, az eredmények és orientációk összevetése nélkülözhetetlen a kultúra, a kulturális gyakorlat jelenlegi állapotának megértésében.

A szerkesztők